

SØNDAGSSAMTALEN

Annonse

– Vi lever i en totalitær drøm



Kaj Skagen har skrevet en "biografi" om Norge.

BILDE: BÅRD KJERSEM

– Kulturradikalismen har undergravd humanismen, sier Kaj Skagen (68). Han stiller spørsmål ved om dagens norske kultur er bærekraftig.



Kristian Meisingset

Publisert: 01.04.2018 - 05:00

Oppdatert: 01.04.2018 - 10:04

– Vi har laget oss en nasjonal ideologi som går ut på at vi ikke har noen ideologi, sier Skagen.

Skagen er aktuell med Norge, vårt Norge (Dreyers forlag), og avisintervjuene har alt klargjort – eller forenklet, ville vel forfatteren si – budskapet: «Det positive ved norsk kultur er blitt borte» (Aftenposten), «Norsk kultur står for fall» (Klassekampen) og «Vi har mistet kontakten med det som skapte nasjonen» (Dag og Tid, hvor Skagen også er fast spaltist).

Den idéhistoriske «biografien», som han har kalt boken, spenner over 400 sider, men denne intervjueren skal likevel prøve seg på en oppsummering:

Norsk kultur har historisk vært et kompromiss mellom filosofisk metafysikk, haugianisme og grundtvigianisme på den ene siden og på den andre siden kulturradikalisme og comtiansk, positivistisk vitenskapstro. I dag har positivismen og kulturradikalismen imidlertid vunnet hegemoni og fortrent metafysikken.

Dermed får vi følgende situasjon: Selv kongen vet ikke hva det norske er.

– Det norske er blitt noe vi vil overvinne, sier Skagen til Minerva.

– Så kan man spørre hvor bærekraftig det er over tid: Kan man overleve som sivilisasjon hvis ens ideologi er at man ikke har noen egenverdi?

Kulturradikalismen undergraver humanismen

Skagen har skapt leven i den norske andedammen tidligere. I 1983 utga han *Bazarovs barn*, som gikk til angrep på den tidens ledende kulturradikale og marxistiske forfattere.

Den eneste som fant nåde for hans øyne var Dag Solstad, som til gjengjeld får unngjelde i *Norge, vårt Norge*, sammen med Georg Brandes, Hans Jæger, Jens Bjørneboe, Johan Galtung og Georg Johannesen, som sammen får en stor del av ansvaret for å ha gitt landet en kulturell slagside.

Ved første øyekast fremstår *Norge, vårt Norge* som en brannfakkel, for her skal Skagen skissere det norske. Men lesningen avdekker at boken er mindre kontroversiell: Skagen stopper nemlig analysen før han kommer til de store debattene om innvandring, islam og flerkulturalitet.

Han går ikke i strupen på dagens heteste debattanter, han diagnostiserer verken Sylvi Listhaug-fenomenet eller venstresidens velvillige flyktningepolitikk.

Men han skisserer biografien til et land, en nasjon, en «person» i overført betydning, altså Norge, som har foretatt noen uheldige valg og nå lider under konsekvensene, altså under en for uhemmet vitenskapstro og en for ensidig kulturradikalisme.

I boken begynner kulturradikalismen, som henger sammen med opplysningstidens rasjonelle tro på menneskets frigjøring, med at Brandes overtar Kierkegaards individualisme i sekularisert form. Slik er kulturradikalismen fra starten av et frigjøringsprosjekt som kan spores over Hans Jæger og Wilhelm Reich i mellomkrigstiden til Jens Bjørneboe, før den blant 68-erne når sitt klimaks. Deretter har den sildret inn i den brede norske «mainstream».

Sammen med kulturradikalismen vant positivismen, eller det vitenskapelige menneskesynet, fram, ikke minst i sosialdemokratiets rasjonelle konstruksjon av velferds- og velstandssamfunnet.

«– *Kulturradikalismen glir over i tingliggjøringen av*

mennesket.»

Problemet er at kulturradikalismen ikke fremmer menneskets beste, sier Skagen.

– Det ligger en dobbelthet i kulturradikalismen: Den begynner som et sterkt etisk individualistisk standpunkt, men ender i en undergraving av det humanistiske og individuelle fordi den glir over i tingliggjøringen av mennesket.

Norge, vårt Norge sporer tingliggjøringen fram til Aksel Braanens Sterris «transhumanistiske» utspill i den norske debatten i dag.

– Vi ser tingliggjøringen i den avpersonifiserte seksualiteten i Bjørneboes *Uten en tråd* og i transhumanismens trang til å påtvinge mennesket «objektive» forbedringer. Hvis frihet defineres som kortsiktig behovstilfredsstillelse og objektiv perfektjon, ender den i ufrihet.

Les også Alexander Zlatanos Ibsens anmeldelse (artikkelen fortsetter under lenken):



En fortelling om kulturell ensretting og tap

Kaj Skagens bok om norsk idehistorie er personlig, men likevel høyst relevant for vår

Når identiteten blir tom

– Resultatet er at europeisk og norsk kultur er på randen av sammenbruddet, antyder du?

– Jeg vil heller beskrive sammenbruddets prosesser enn å snakke om «sammenbrudd», fordi slike ord er så lite forklarende. Men gitt at kulturen trenger en overgripende horisont i form av et sett høyere verdier med metafysisk begrunnelse, og at dette er en betingelse for at et liberalt rettssamfunn skal kunne opprettholdes over tid, står vi overfor store utfordringer.

Det betyr ikke at nordmennene ikke er nasjonalistiske. Men nasjonalismen har endret seg.

Grundtvigianerne trodde i sin tid at nordmennene skulle skape en ledende høykultur for hele verden. Den troen er borte. I stedet har vi en tro på å være verdensledende på mer ytre områder som velstand, velferd, fred og bistand, mener Skagen.

Den grundtvigianskkristne drømmen om å skape en høytstående humanistisk kultur ble nemlig sterkt endret av sosialdemokratene.

– Arbeiderbevegelsen ville skape det fullkomne velstands- og velferdssamfunn, og lyktes med det. Deretter ble den samme visjonen overtatt av statsminister Kjell Magne Bondevik (KrF).

1. januar 2000 holdt Bondevik en nyttårstale der han definerte nasjonens mål som å spre velstand og velferd til resten av verden.

Den norske visjonen som først var basert på kristen tenkning, er nå basert på oljefondet. Dermed får man en nasjonalidentitet knyttet til det økonomiske overskuddet gjennom utvinning av naturressurser og pengeplasseringer, mener Skagen.

– Men idet kontoen tømmes, og det vilfør eller siden skje, er også identiteten tom.

Infantil individualisme

Skagen skriver i boken at kristianiabohemernes alkoholisme og Hans Jægers (1854-1910) kampanje for fri seksualitet «materialiserte seg som toneangivende retning» på slutten av 1900-tallet.

– *Resultatet er en egoistisk og nytelsesorientert kultur?*

– Ja, men individualismen er samtidig den vestlige sivilisasjonens enorme styrke. Vi kan ikke unnvære individualismen men må samtidig overvinne den, ellers overvinner den oss: En for sterk og infantil individualisme gir oss problemer med å ta livsvalg som innebærer langsiktige forpliktelser. Familielivet blir vanskeligere, og barna får det vanskeligere.

«– Infantil individualisme ligger bak overfokuseringen på materielle goder og høy produksjon.»

Skagen ser denne infantiliteten også på det samfunnsmessige planet.

– Infantil individualisme i form av rask tilfredsstillelse av behov og lyster ligger bak overfokuseringen på materielle goder og høy produksjon.

Konsekvensene av kortsiktigheten er langsiktige straffer som klimaforstyrrelse, artsutryddelse, for stor økonomisk ubalanse og så videre, mener Skagen.

– Det er i denne sammenhengen at Alexander Solsjenitsyn omtaler det kristne prinsippet om selvbegrensning som en nødvendighet for en vestlig sivilisasjon som har forkastet kristendommen. Det hjelper ikke å fortelle

infantile individualister med kortsiktige perspektiver at deres økonomi og politikk vil ødelegge livet på lang sikt.

- *Men når du skriver at Jægers moral dominerer nå, overdriver du ikke da?*
- Overdrivelsen er et virkemiddel for å peke på hvordan ting er.

Spise opp humanismen

Den liberale Minerva-journalist Meisingset, evig glad, evig utviklingsoptimist, føler seg likevel misforstått: «Den inkarnerte metafor for dette europeiske fallet er den infantile barnløse som leker med sexdukker», skriver Skagen i *Norge, vårt Norge*.

Infantile barnløse som leker med sexdukker?

Jeg bedriver da ingen infantil sexdukkelek.

Driver ikke Skagen med en moralsk reduksjonisme når han antyder at en sunn moral kan funderes i kristen metafysikk, mens alternativet er egoisme og nytelse?

- *Selv er jeg en ateist som tror man kan være moralsk god uten å være metafysiker?*
- Men det tror jeg også. Moralen er ikke basert på tro, men på empati.
- *Når jeg leser boken, får jeg likevel inntrykk av at uten kristendommen og metafysikken, så står moralen i fare for å falle sammen?*
- Ja og nei. Selv du som er ateist, står i en kristen tradisjon.

Den human-etiske ateismen er kristen vranglære, mener Skagen, og begrunner det med at det samme menneskebildet ligger i bunnen både av den moderne kristendommen og humanismen.

- Hvis et annet menneskebilde vinner dominans, risikerer man derfor at det begynner å ete opp de humanistiske holdningene innenifra.

Abortspørsmålet er et eksempel på en slik etisk glidning, mener Skagen.

– Et flertall var imot selvbestemt abort da det ble vedtatt og i flere år etterpå. Men vi har gradvis tilpasset lovverket. Og selv om de etiske spørsmålene i tilknytning til selvbestemt abort helt åpenbart stadig er der, blir det i dag ofte oppfattet som uhørt og krenkende å reise dem.

En slik etisk glidning kan komme til å overføres til beslektede områder.

– Det blir allerede argumentert for at man bør kunne manipulere genene for å forbedre holdninger og adferd, og senere kan det bli oppfattet som umoralsk å la kronisk syke leve. Det er vanskelig å argumentere mot dette uten et metafysisk basert menneskebilde.

Nestekjærligheten kommer til kort

– *Kan ikke samfunnet bygges på et rent sekulært fellesskap og en moral som ikke har sitt fundament i positivisme og vitenskapstro, men i en sekulært empatisk nestekjærlighet?*

– Jeg tror vi alltid drives mot en metafysisk basis, og at det er bedre at vi gjør oss dette bevisst, enn at vi har et fundament som er skjult for oss.

Skagen siterer mot slutten av boken Marcus Jacob Monrad (1816-1897), som sier at vi ikke kommer unna det religiøse. For hva er religion? Religion er *det aller viktigste*, «the supreme value».

– Hvis religionen ikke gjøres eksplisitt, går den religiøse energien over i andre strukturer, ofte i politikken.

«– Nestekjærligheten hjelper oss ikke når det kommer til å styre utviklingen av teknologi, industri og økonomi.»

Dermed oppstår det et paradoks: Det sekulære og religionsløse samfunnet kan lettere bli et teokrati enn et samfunn hvor det religiøse er hevet opp i bevisstheten *som religion*.

– *Kan man ikke tenke seg at en sekulært empatisk nestekjærlighet da kan bli «det viktige»?*

– Både ja og nei. Nestekjærligheten er bærende i alle nære relasjoner, i møtet med mennesker vi kommer ansikt til ansikt med. Men den hjelper oss ikke når det kommer til å styre utviklingen av teknologi, industri og økonomi. Det er ikke nok å være et godt menneske hvis man skal løse problemene med klima, arts mangfold og migrasjon.

Når Skagen mener at vi trenger en metafysisk horisont, handler det altså ikke om den individuelle moralen, men om det sosiale og ideologiske nivået.

Presset fra fremmede makter

Problembeskrivelsen i *Norge, vårt Norge* går videre: Skagen skriver med stor pessimisme om dagens politiske system som et ekspertvelde uten kontakt med befolkningen.

– *«Våre liv og sinn, ja kropp, er invadert av fremmede makter» skriver du med tanke på hvor frie vi egentlig er i det politiske systemet vi lever i?*

– Det skrev jeg som en selvfølge, men det trenger kanskje en nærmere forklaring: Jeg tenker på den store diskrepansen mellom økonomiens makt og enkeltindividets liv; på det voldsomme presset av ord og bilder fra alle slags medier, hvor man bombarderes utenfra og nesten innenfra; og på sentraliseringen av bosetting, utdanning, arbeid og informasjon.

Disse fremmede maktene forenkler og forarmer livsverdenen vår, mener Skagen.

Men mens presset mot den enkelte øker, opplever vi oss samtidig som stadig

friere. Vi slutter altså ikke å oppleve oss som selvtenkende, men det blir vanskeligere å skille mellom på den ene siden seg selv og det virkelig tilegnede, og på andre siden det fremmede og ubearbeidede.

Skagen tror ikke på noen rask eller positiv løsning på samfunnsproblemene, men han føler seg forpliktet til å peke på åpninger i andre retninger: Mot slutten av *Norge, vårt Norge* skriver han om den franske filosofen Alain Finkielkrauts syn på «dannelsesfeltet».

– Hvis man skal gjøre det lettere for mennesker «å være og bli seg selv» under presset fra utvendige makter av statlig, økonomisk, politisk og informasjonsmessig art, må man skape et dannelsesrom som er beskyttet mot slike ytre makter.

Det gjelder skoler, høyskoler og universiteter, men også oppdragelse, familie og barnehage.

– Dannelsesfeltet er i dag invadert. Barn er knapt født før de er ute i sosiale strukturer og ledes i flokker rundt i organiserte landskaper. Vi lever i en totalitær drøm: At staten skal ha full kontroll over dannelsen fra før barnet kan gå og fram til uteksamineringen fra høyskole og universitet.

Skagen peker på en alternativ retning:

– Hvis barn i stedet vokste opp i intakte familier med egne familiekulturer, i intakte lokalsamfunn med lokale kulturer, i ulike friskoler etter foreldres valg, og i stadig større sirkler frem til frie universiteter, ville vi fått større mangfold og et frirom for personlig vekst og tilblivelse.

Ja til muslimske friskoler

Men hvor langt skal dannelsesfeltets frihet gå?

En debatt som har vært særlig betent de siste årene, er om det skal være greit med muslimske skoler: Ja, det gir mangfold, men en type mangfold som

mange er imot.

– *Vil også muslimske skoler være greit i et frigjort dannelsesfelt?*

– Ja, det mener jeg absolutt, svarer Skagen.

En forutsetning er at det samme grunnleggende lovverket som vi har rundt andre friskoler, enten det er Steinerskoler eller kristne skoler, må gjelde for alle.

– Det bør være rom for alle slags pedagogiske retninger som kan samle nok foreldre og kompetente lærerkrefter, men selvfølgelig innenfor rammer med klare krav og rettigheter for både pedagogikken, elevene og lærerne.

Skagen har selv hatt barn både i offentlige skoler og på Steinerskoler, og nå går den yngste datteren på den kristne skolen Danielsens Ungdomsskole i Bergen.

På Danielsens åpner de skoledagen med en fellesbønn, men lærerne er åpne om sine livssyn og på det rene med at elevene har ulike livssyn. Det drives ingen skjult misjonering der.

– Slik skjult politisk misjonering får man derimot lett i den offentlige skolen, hvor lærebøker og eksamensoppgaver utformes for å oppdra elevene til bestemte holdninger.

I *Norge, vårt Norge* viser Skagen hvordan den offentlige skolen fortsetter nasjonsbyggingen, ikke ved å formidle grundtvigiansk nasjonstenkning og fedrelandskjærlighet som i gamle dager, men med antinasjonale og multikulturelle idéer.

«– *Skal man si at det får de ikke lov til fordi de er muslimer?*

Det lar seg ikke gjøre.»

Skagen kan ikke forstå hva som skal være verre med muslimske skoler enn kristne eller human-etiske. Tvert imot: Hvis man får store minoriteter, kan egne skoler være bra for integreringen.

– Hvis minoritetene føler seg hjemløse i det norske kulturelle og pedagogiske systemet, bør man overveie om man ikke får bedre integrering med større lokalt selvstyre.

Da tenker ikke Skagen på kriminallov eller familielovgivning, men det kulturelle feltet.

– Hvordan vil man argumentere mot at muslimske foreldre går sammen om å lage skole eller barnehage? Skal man si at det får de ikke lov til fordi de er muslimer? Det lar seg ikke gjøre.

Når staten fortrenge friheten

Når Skagen skriver om ufriheten i det moderne samfunnet, skriver han også med brodd mot den liberale høyresiden, eller mot «nyliberalismen», en kritikk og et begrep man i Minerva er mer vant til å høre brukt fra sosialistisk hold.

– Det er noe totalitært i selve ønsket om å ha sikker innsikt i alle livets og samfunnets detaljer. Derfor er det lenge siden jeg sluttet å prøve å skaffe meg et altomfattende og detaljert syn på politikk og økonomi.

Den antiautoritære innstillingen fører likevel til et grunnleggende syn på politikk og økonomi.

– Menneskenes frihet til å ordne sine egne liv må beskyttes mot to fiender: En grenseløs stat og et tøylesløst næringsliv.

Skagen viser til antroposofen Rudolf Steiners begrep, som ville avgrense statens og økonomiens makt ved å sikre «åndslivets» frihet gjennom frie skoler og universiteter, men også fri bedriftsledelse innenfor et

rettighetssystem som var gyldig også på åndslivsområdet.

I Norge, vårt Norge refererer Skagen som nevnt til Finkielkraut i stedet for Steiner.

– Staten blir en fiende av friheten når det offentlige vil løse alle sosiale og individuelle problemer og overstyrer lokalsamfunn, familie og individ, og pengemakten blir en fiende av friheten når økonomiske interesser skaper et samfunn vi strengt tatt ikke vil ha. Når jeg sier nyliberalisme, tenker jeg på en tøylesløs økonomi og teknologi som fører oss til steder vi hverken vet om eller vil være.

– *Men imot din politiske pessimisme: Er ikke den liberale rettsstaten, som du ikke skriver om, også en verdsterk fellesskapskultur fordi den gir åpenhet og tillit til hverandre og til myndighetene?*

– Jo, absolutt, det vil jeg skrive under på. Når jeg ikke skriver om det, er det fordi jeg tar det for gitt. Det vil si, i forordet skriver jeg om det rettslige likhetsprinsippet i politikken, og sier at kulturell frihet forutsetter en sekulær, demokratisk stat med alle liberale, konstitusjonelle rettigheter.

– *Du skriver at vi er invadert. Men gir ikke den liberale rettsstaten frihet?*

– Den liberale rettsstaten er en nødvendig forutsetning for frihet, men ikke en tilstrekkelig. Friheten krever også frigjøring av dannelsesfeltet, styrkelse av familien og vitaliserte lokalsamfunn. Det må ligge et mangfoldig, desentralisert sivilsamfunn mellom den enkelte på den ene siden og på den andre siden staten og pengemakten.

Åndsstrømninger beriker samfunnslivet

Utviklingen handler altså om metafysikkens fortrenning. Likevel finnes det noen bevegelser, som den antroposofiske og de tross alt relativt sterke kristne miljøene, som bevarer metafysikken.

– I et Minerva-intervju i 2015 sier du om de metafysiske miljøene at: «Kulturen trenger slike strømninger, og man kan tenke og ønske seg at det kom flere av dem»?

– Sterke åndsstrømninger, at folk tenker, vil og gjør noe sammen, er som oftest positivt. Både haugianerne, grundtvigianerne, antroposofene og indremisjonskristne skapte institusjoner innenfor religionsvesen, skolevesen, helsevesen, presse, industri og håndverk, og beriket samfunnslivet.

– Bevegelsene gjør også åndslivet rikere?

– Ja, de øker perspektivrikdommen og valgmulighetene.

«– Dermed får vi en statsfinansiert innvandring.»

– Kan tilstrømmingen av innvandrere, ikke minst religiøse, som muslimer, være positiv fordi den tilfører åndelig tenkende med større nærhet til metafysikken?

– Ja, selvsagt. Problemet med innvandringen er ikke det kulturelle mangfoldet, men at den skjer omdefinert gjennom asylinstituttet. Dermed får vi en statsfinansiert innvandring som drar med seg økonomiske og sosiale problemer.

Ingen har vel problemer med en syrisk familie som slår seg ned på Ørsta og etablerer en veldrevet liten bedrift og klarer seg selv akkurat som alle andre, mener Skagen.

– Problemene oppstår med en innvandringsform som skaper store miljøer som lever på det offentlige og motsetter seg integrering.

Vil bidra til dypere refleksjon

Norge, vårt Norge har vekket en god del interesse i landets største aviser. Men utover anmeldelsene og intervjuene, har det ikke vært særlig debatt rundt

boken.

Med *Bazarovs barn* i 1983 gikk han langt skarpere og mer konkret inn i sin egen samtid, og debatten ble deretter. Nå gjør han ikke det, og kontroversen uteblir.

– *Gjør du ikke samtidskritikken din svakere når du ikke griper tak i de mest sentrale politikerne og kulturpersonlighetene og kritiserer dem?*

– Det kan være, men jeg tenker ikke slik når jeg skriver. Det gjorde jeg ikke med *Bazarovs barn* heller. Jeg skrev av meg et oppmagasinert sinne etter over ti års marxistisk og kulturradikal dominans innenfor kultur- og litteraturfeltet.

Selv synes ikke Skagen at *Norge, vårt Norge* er mindre skarp i samfunns- og kulturkritikken.

– Men i dag tenker jeg mer på å bidra med noe substansielt, enn å rope ut hva jeg føler. *Norge, vårt Norge* skulle, hvis jeg har lykket med den, bidra til en dypere refleksjon over hva som er «det norske», og bli tatt med inn i premissene for hvordan vi tenker om politikk og økonomi, også om islam og innvandring og lignende brennbare temaer. Men straks man tar opp disse temaene eksplisitt, skjer det en nedsmelting av fornuften.

– *Du ville stanse mens leken var god?*

– Ja, i troen på at man også kan oppnå noe uten skrik og skrål.

Debatten etter *Bazarovs barn* husker han som en vanvittig debatt om ham selv og om vikarierende temaer.

– Da jeg skrev *Norge, vårt Norge*, tenkte jeg at nå stopper jeg før jeg kommer inn på ting som er gjennomforgiftet. Jeg nøyer meg med å legge fram analysen av bakgrunnen for vår tid, så overlater jeg resten til leserne.

– *Men spørsmål om det nasjonale er svært presente i vår tid: Hvorfor ønsket du ikke*

å gripe inn i den samtidige debatten om for eksempel høyrepopulisme, Frp og Sylvi Listhaug?

– Da ville boken blitt for datert og blitt lesning for «tilhengere» og «motstandere». Den ville ha tapt sin virkning. Og hvis jeg skulle gått for fullt inn i politiske spørsmål om innvandring, islam og høyrepopulisme, hvilket monstrum ville ikke boken blitt da.

Mer hjemme i en økopolitisk sosialisme

– I dag har vi behov for et nytt kompromiss mellom opplysningsrasjonalisme, kulturradikalisme og metafysikk, skriver du. Motarbeider polariserende politikere som Listhaug slike kompromisser?

– Det er uheldig hvis man setter grensen for det legitime så nært sentrum at Listhaug faller ut. Da måtte man på den andre siden også utdefinere Audun Lysbakken og Bjørnar Moxnes, og da har man utestengt svære grupper av samfunnet fra den rasjonelle samtalen.

Man kommer til å angre på at man nå støtte ut det store Listhaug-segmentet, tror Skagen.

– Det norske samfunnet tok inn bolsjevikene, motdagistene og AKP (m-l). Alle vet at hvis man blir utstøtt, så blir man mer radikal. Så dette vil hevne seg. Polariseringen vil bli enda sterkere.

«– Selv føler jeg meg mer hjemme i Ottar Brox' økopolitiske sosialisme.»

Skagen sier selv at han synes han forstår bakgrunnen for populismens fremvekst, men mener at frontfigurer som Donald Trump og Marine Le Pen som forførere.

– De er en slags rottefangere som utnytter reelle problemer. Det virker nesten tilfeldig om slik populisme blir høyre- eller venstreorientert, som om det bare kommer an på hvem som først finner den rette melodien.

– Selv føler jeg meg mer hjemme i 1960-tallspopulismen med Ottar Brox' økopolitiske sosialisme. Men jeg vil ikke sette frem slike personlige preferanser som tiden har gått fra, som idealer for en samtid som åpenbart trenger nye tanker. Det blir som å vise fram gamle fotoalbum: Se her, var det ikke fint den gangen? Var hun ikke pen da hun bare var fire år gammel?

– *I Minerva-intervjuet fra 2015 snakker du om hvordan det antroposofiske miljøet er vendt innover mot seg selv og deltar lite i den offentlige samtalen. Burde de, og andre metafysiske bevegelser, som de kristne miljøene, delta mer i den offentlige debatten?*

– Ja, men grunnen til at de ikke gjør det, er at de ikke har kapasitet til det.

Miljøene har knapt lenger mennesker som evner å stå ute i offentligheten, forklarer Skagen.

– Med det mener jeg ikke å kritisere, bare karakterisere. De arbeider med sine skoler, sine helseinstitusjoner, sine økologiske gårdsbruk, sine hjem for handikappede og alt annet beundringsverdig. De praktiserer forsåvidt nestekjærligheten og er gode mennesker.

– Men som sagt er det ikke nok å være et godt menneske for å forstå sin tid og bidra konstruktivt i debattene om store samfunnsproblemer, avslutter Skagen.

Gi en gave, støtt oss månedlig eller bli abonnent.



Arbeiderpartiet

Hans Jæger

Kaj Skagen

Rudolf Steiner



Kristian Meisingset

Kristian Meisingset (f. 1981) er nyhetsleder og redaksjonssjef i Minerva. Twitter: [@meisingset](#). Foto: Sturlason.

FRA FORSIDEN

DEBATT

Retten til å jobbe for mindre

For få innvandrere er i jobb. Det ville være lettere å få en fot innenfor arbeidsmarkedet dersom noen kunne jobbe for mindre enn standardlønn.



Andreas Jacobsen 05. april 2018

POLITIKK

Eggdonasjon-motstand har gitt medvind for de liberale i Høyre

Høyre-ledelsens vegring mot å liberalisere bioteknologiloven kan ha gitt stikk motsatt resultat.



Lars Akerhaug 05. april 2018

KULTUR

I løpet av Operaens ti år i Bjørvika har det bare vært

én kvinnelig operakomponist på hovedscenen

– Nitrist, sier operakritiker Maren Ørstavik.



Ingebjørg Sofie Larsen 05. april 2018

KULTUR

– Det holder ikke å snakke om at vi trenger kvinnelige komponister. Man må programmere dem.

Før snakket ikke kunstnerisk leder for Borealis om kjønn. Nå er 50 prosent av festivalprogrammet komponert av kvinner.



Ingebjørg Sofie Larsen 05. april 2018

MEST LEST

Om Listhaugs korsfestelse – og hyklerne på høyre og venstre side

Reaksjonene på det nattlige Listhaug-portrettet i Bergen har vist med grotesk tydelighet at både til høyre og til venstre verdsettes ytringsfriheten bare så lenge den ikke rammer din side.



Espen Goffeng 03. april 2018

– Vi lever i en totalitær drøm

– Kulturradikalismen har undergravd humanismen, sier Kaj Skagen (68). Han stiller spørsmål ved om dagens norske kultur er bærekraftig.



Kristian Meisingset 01. april 2018

Tilbake fra et mislykket politisk sølibat

Vår nye justisminister er en svært god analytiker og kommunikator. Det får han bruk for, i tillegg til sin ideologiske forankring.



Jan Arild Snoen 04. april 2018

PAPIR

3 - 2017



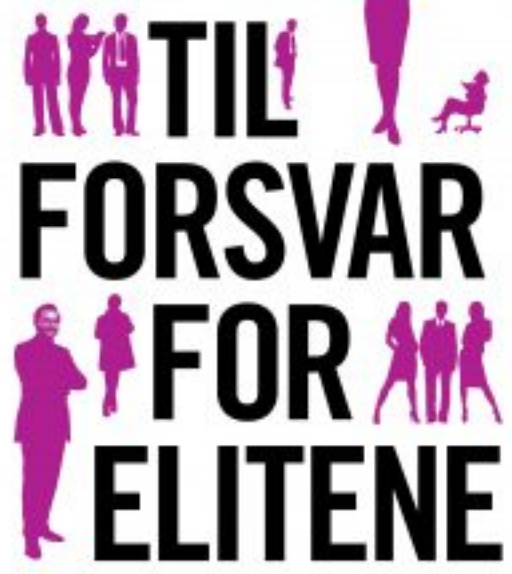
2 - 2017

Erna Solberg: Apoteker i Europa | Catherine Tate: Adferd og politikk
Karl Robert Nyberg: 100 år. Montenegro | Piggje Egger: Kultur og aktivitet
Lena N. Rosenborg: Aktivitet og aktivitet | Hørte Hørte: Gjør og gjør aktivitet



minerva

POLITIKK | IDEER | KULTUR



1 - 2017

Erna og Erna Solberg: Samtidig og separat | De 100 beste: En utvalgt liste
over de beste i Norge | De 100 beste: En utvalgt liste over de beste i Norge
over de beste i Norge | De 100 beste: En utvalgt liste over de beste i Norge



minerva

POLITIKK | IDEER | KULTUR

Arven etter Erna



4 - 2016



Ny utgave ute!

Overvåkning: Stoler du på dem som ser deg?

[Kjøp utgaven](#)

[Les artikkel](#)



minerva

Støtt Minerva

Abonner på Minerva

Personvern & cookies

Telefon: +47 479 10 622

E-post: post@minervanett.no

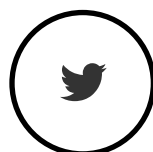
Adresse: Akersgaten 20, 0158 Oslo

Ansvarlig redaktør: [Nils August Andresen](#)

Nyhetsleder [Kristian Meisingset](#)

Daglig leder [Ingebjørg Sofie Larsen](#)

Nyhetsbrev: Få artiklene til morgenkaffen



Laget på **Newsfront** av **Frontkom**